

SPAREBANKEN SØR

PILAR 3

Pr 31.12.14



INNHold

1. INNLEDNING.....	4
2. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET – BASEL 2	4
3. KONSERNFORHOLD OG KONSOLIDERING	6
3.1. Oversikt over konsernet	6
3.1.1. Selskaper som er fullt konsolidert – oppkjøpsmetoden (datterselskaper) 1.000 kr	6
3.2. Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper.....	6
4. PILAR 1: MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL.....	6
4.1. Kapitaldekning	6
4.2. Bufferkapital	7
4.3. Uvektet kjernekapitalandel	8
5. PILAR 2: INTERN RISIKO- OG KAPITALVURDERINGSPROSESS	8
5.1. Prosess.....	8
5.2. Vurdering av risiko og kapitalbehov	9
5.3. Kapitalmål.....	10
6. RISIKO- OG KAPITALSTYRING.....	11
6.1. Elementer i risiko- og kapitalstyringen.....	11
6.1.1. Strategisk plan	11
6.1.2. Organisering	12
6.1.3. Risikostyring	13
6.1.4. Kapitalstyring.....	14
6.1.5. Risikoidentifisering.....	15
6.1.6. Risikoanalyse	15
6.1.7. Scenarioanalyser og stresstester.....	15
6.1.8. Rapportering.....	15
6.1.9. Beredskapsplaner.....	15
6.1.10. Compliance	16
6.2. Kredittrisiko	16
6.2.1. Definisjon	16
6.2.2. Vurdering av risiko.....	16
6.2.3. Styring og kontroll.....	16
6.2.4. Rammeverk	19
6.2.5. Engasjementsbeløp fordelt på type engasjement	21
6.2.6. Brutto utlån fordelt på geografiske områder	21
6.2.7. Samlet engasjementsbeløp fordelt pr bransje	21
6.2.8. Samlet engasjementsbeløp fordelt etter gjenstående løpetid	22
6.2.9. Mislighold og nedskrivning	22
6.2.10. Bruk av sikkerheter	24
6.3. Motpartsrisiko	25
6.3.1. Styring og kontroll av motpartsrisiko.....	25
6.3.2. Derivater – engasjementsbeløp i kapitaldekning.....	26
6.4. Markedsrisiko.....	26
6.4.1. Definisjon	26
6.4.2. Vurdering av risiko.....	26
6.4.3. Styring og kontroll	27
6.4.4. Aksjer.....	28
6.4.5. Renterisiko.....	28

6.4.6. Valutarisiko	28
6.4.7. Kredittspreadrisiko	29
6.5. Operasjonell risiko	31
6.5.1. Definisjon	31
6.5.2. Vurdering av risiko	31
6.5.3. Styring og kontroll	31
6.6. Likviditetsrisiko	33
6.6.1. Definisjon	33
6.6.2. Vurdering av risiko	33
6.6.3. Styring og kontroll	34
6.7. Forretningsrisiko	35
6.7.1. Definisjon	35
6.7.2. Vurdering av risiko	35
6.7.3. Styring og kontroll	35
6.8. Strategisk risiko	36
6.8.1. Definisjon	36
6.8.2. Vurdering av risiko	36
6.8.3. Styring og kontroll	36
6.9. Eierrisiko	36
6.9.1. Definisjon	36
6.9.2. Vurdering av risiko	36
6.9.3. Styring og kontroll	36

1. INNLEDNING

Kapitaldekningsregelverket stiller blant annet krav om offentliggjøring av informasjon om risikostyring, risikoeksponering og soliditetsforhold. Dette dokumentet oppfyller Sparebanken Sørs informasjonsplikt etter dette regelverket, og vil oppdateres årlig og publiseres samtidig med bankens årsrapport. Oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital oppdateres kvartalsvis og offentliggjøres i form av note til bankens kvartalsregnskap.

Sparebanken Pluss og Sparebanken Sør fusjonerte med virkning fra 1. januar 2014. Sparebanken Pluss var overtakende bank, og skiftet navn etter fusjonen til Sparebanken Sør. Bankenes datterselskaper, Pluss Boligkreditt AS og Sør Boligkreditt AS ble fusjonert i mars 2014 med regnskapsmessig virkning fra 01.01.2014, og skiftet senere navn til Sparebanken Sør Boligkreditt AS.

For supplerende informasjon om konsernets finansielle stilling og utvikling, herunder oppdatert informasjon om kapitalkrav og ansvarlig kapital, vises det til års- og kvartalsrapporter som offentliggjøres på bankens hjemmesider: www.sor.no under Investorinformasjon.

Alle beløp er pr. 31.12.2014 og angitt i mill. NOK, med mindre noe annet er spesifisert.

2. KAPITALDEKNINGSREGELVERKET – BASEL 2

Da det nye kapitaldekningsregelverket (Basel 2) ble innført i Norge med virkning fra 1. januar 2007, var intensjonene med regelverket å få et større samsvar mellom risiko og kapitalkrav for finansinstitusjonene. I forhold til tidligere regelverk om minstekrav til kapitaldekning, er Basel 2 mer omfattende ettersom grunnlaget for kapitalberegning omfatter både kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

I 2007 var det en overgangsordning som gjorde det mulig for den enkelte bank å utsette implementeringen av det nye regelverket til 1. januar 2008. Både Sparebanken Pluss og Sparebanken Sør gjorde bruk av overgangsordningen og har derfor beregnet og rapportert kapitaldekning etter Basel 2-reglene fra 1. januar 2008.

Kapitaldekningsregelverkets bestemmelser fremgår av Finansieringsvirksomhetsloven §§2-9, 2-9a, 2-9b, 2-9c og 2-9d, samt Kapitalkravsforskriften, Beregningsforskriften og Konsolideringsforskriften.

Basel 2 består av tre pilarer:

Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og individuell tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Pilar 1 omfatter det regulatoriske minimumskravet til kapitaldekning. Det samlede beregningsgrunnlaget er summen av beregningsgrunnlagene for kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko.

I henhold til regelverket kan den enkelte bank velge ulike metoder for fastsettelse av beregningsgrunnlaget, men noen av metodene krever forhåndsgodkjennelse fra Finanstilsynet. Følgende metoder kan benyttes for å komme frem til beregningsgrunnlaget:

Kredittrisiko	Markedsrisiko	Operasjonell risiko
Standardmetoden	Standardmetoden	Basismetoden
Grunnleggende IRB 1)	Value-at-Risk (VaR) 1)	Sjablongmetoden
Avansert IRB 1)		AMA-metoden 1)

- 1) Det kreves forhåndsgodkjennelse fra Finanstilsynet for å kunne benytte de interne metodene IRB, VaR og AMA-metode av den enkelte bank, og innebærer at kapitalkravet beregnes med utgangspunkt i interne modeller for den enkelte risikoform.

Sparebanken Sør benytter følgende metoder for fastsettelse av beregningsgrunnlaget:

Kredittrisiko: Standardmetoden

Markedsrisiko: Standardmetoden

Operasjonell risiko: Basismetoden

Lovens minimumskrav til kapital tilsvarer 8 % av samlet beregningsgrunnlag. Dvs at

$$\frac{\text{Kjernekapital} + \text{Tilleggskapital}}{\text{Kredittrisiko} + \text{Markedsrisiko} + \text{Operasjonell risiko}} \geq 8 \%$$

Samlet ansvarlig kapital er summen av kjernekapital og tilleggskapital. Beregningsgrunnlag, kapitalkrav og ansvarlig kapital er beskrevet og spesifisert i kapittel 4.

I henhold til pilar 2 av regelverket skal institusjonen ha en prosess for å vurdere det samlede kapitalbehov i forhold til sin risikoprofil, og banken skal ha en strategi for å vedlikeholde sitt kapitalnivå. ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) omfatter en vurdering av all risiko banken er eksponert for, og går utover de risikofaktorer som inngår i pilar 1.

Videre skal Finanstilsynet overvåke og evaluere institusjonens prosess under pilar 2, og tilsynsmyndighetene skal gjennomføre tiltak dersom de ikke anser denne prosessen for å være tilfredsstillende. Sparebanken Sørs prosess for vurdering av risikoprofil og kapitalbehov er beskrevet i dokumentets kapittel 5.2. Pilar 2 gir også retningslinjer for myndighetenes vurderingsprosess.

Pilar 3 omfatter kravene til offentliggjøring av informasjon, og gjennom minimumskravene i pilar 1 og den tilsynsmessige oppfølging i pilar 2, skal pilar 3 bidra til økt markedsdisiplin. Kravene til offentliggjøring av informasjon skal gjøre det mulig for markedet å vurdere bankens risikoprofil og kapitalisering, så vel som styring og kontroll. Offentliggjøring av informasjon skjer på internett.

CRD IV - gjennomføring i Norge

Nytt EU-regelverk for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak ble fastsatt 27. juni 2013. Regelverket, omtalt som «CRD IV» (Capital Requirement Directive IV), er gjeldende i EU fra 1. januar 2014. CRD IV er i hovedsak basert på Baselkomitèens kapital- og likviditetsstandarder («Basel III»). I tillegg til skjerpede minstekrav til ansvarlig kapital innebærer det nye regelverket at institusjonene må ha kapitalbuffer utover minstekravene.

CRD IV er EØS-relevante rettsakter, men er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. Endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandelloven som ble foretatt i 2013 innebærer at kapital- og bufferkravene i CRD IV ble gjort gjeldende i Norge fra 1. juli 2013 (se kapittel 4.2 for nærmere informasjon). Lovverket gir imidlertid bare det overordnede rammeverket. Finansdepartementet ba Finanstilsynet utarbeide forslag til forskrifter som så langt det

passer svarer til resten av det nye CRD IV-regelverket, og forskriftsendringer for å ivareta dette ble vedtatt 22. august 2014.

Finansdepartementet har bedt Finanstilsynet vurdere hvordan nye likviditetskrav og krav til uvektet kjernekapitalandel skal innføres i Norge. Finansdepartementet har samtidig bedt Finanstilsynet om å vurdere om det vil være hensiktsmessig å offentliggjøre Pilar 2-krav. Vurderingene skal være klare til juni 2015.

3. KONSERNFORHOLD OG KONSOLIDERING

3.1. Oversikt over konsernet

Konsernet Sparebanken Sør består, i tillegg til morselskapet Sparebanken Sør, av følgende selskaper:

3.1.1. Selskaper som er fullt konsolidert – oppkjøpsmetoden (datterselskaper) 1.000 kr

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretningskontor	Type virksomhet
Sparebanken Sør Boligkreditt AS	100.000	1.245.695	100%	100%	Kristiansand	Kredittforetak
Sørmegleren Holding AS	143.191	6.983	100%	100%	Kristiansand	Eiendoms-megling
Rettighetskompaniet AS	500	2.660	100%	100%	Arendal	Forvaltning navne-rettigheter
AS Eiendomsvekst	30	2.935	100%	100%	Arendal	Eiendomsforvaltning
Prosjektutvikling AS	100		100%	100%	Arendal	Eiendomsforvaltning
Bankbygg AS	51	191			Bygland	Eiendomsforvaltning

3.2. Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen avtalemessige, privatrettslige eller andre faktiske begrensninger på overføring av kapital mellom selskapene.

For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

4. PILAR 1: MINIMUMSKRAV TIL ANSVARLIG KAPITAL

4.1. Kapitaldekning

SBK	MORBANK		KONSERN
31.12.2014	31.12.2014		31.12.2014
525	474	Egenkapitalbevis/aksjekapital	474
500	175	Overkursfond	175
	5.667	Grunnfondskapital	5.667
	41	Gavefond	41
	242	Utjevningsfond	242
736	47	Annen egenkapital	558

	-48	- Fradrag for utbytte som inngår i annen egenkapital	-48
	-17	- Fradrag for immatrielle eiendeler og utsatt skattefordel	-17
1.761	6.581	Sum ren egenkapital	7.092
	700	Hybridkapital	700
	0	- Fradrag for immatrielle eiendeler og utsatt skattefordel	0
1.761	7.281	Sum kjernekapital	7.792
		Tilleggskapital utover kjernekapital:	
	400	Ansvarlig lånekapital	400
0	400	Sum tilleggskapital	400
	-22	- Fradrag i kjerne- og tilleggskapitalen	-22
1.761	7.659	Netto ansvarlig kapital	8.170
		Minimumskrav ansvarlig kapital Basel II beregnet etter standardmetoden:	
	3	Engasjement med lokale og regionale myndigheter	3
3	181	Engasjement med institusjoner	62
	1.192	Engasjement med foretak	1.192
136	810	Engasjement med massemarked	947
531	1.087	Engasjement med pantesikkerhet i eiendom	1.618
	91	Engasjement som er forfalt	91
	0	Engasjement som er høyrisiko	0
	200	Engasjement i obligasjoner med fortrinnsrett	62
	0	Engasjement i verdipapirfond	0
	62	Engasjement øvrig	62
670	3.626	Kapitalkrav for kreditt- og motpartsrisiko	4.037
0	4	Kapitalkrav for posisjons-, valuta- og varerisiko	4
40	193	Kapitalkrav for operasjonell risiko	233
17	27	CVA tillegg	45
	0	Fradrag i kapitalkravet	0
727	3.850	Sum minimumskrav til ansvarlig kapital	4.319
9.090	48.125	Risikovektet balanse (beregningsgrunnlag)	53.988
19,4 %	13,7 %	Ren kjernekapitaldekning i %	13,1 %
19,4 %	15,1 %	Kjernekapitaldekning i %	14,4 %
19,4 %	15,9 %	Kapitaldekning i %	15,1 %

4.2. Bufferkapital

	01.07.2013	01.07.2014	01.07.2015	01.07.2016
Minstekrav til kapitaldekningen	8,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %
Bevaringsbuffer	2,5 %	2,5 %	2,5 %	2,5 %
Systemrisikobuffer	2,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Motsyklisk kapitalbuffer			1,0 %	1,0 %
<i>Buffer for systemviktige banker (DNB, Nordea, Kommunalbanken)</i>			1,0 %	2,0 %

Sum kapitalkrav	12,5 %	13,5 %	14,5 %	14,5 %
Sum minstekrav til kjernekap.	10,5 %	11,5 %	12,5 %	12,5 %
Sum minstekrav til ren kjernekap.	9,0 %	10,0 %	11,0 %	11,0 %

4.3. Uvektet kjernekapitalandel

CRD IV introduserer uvektet kjernekapitalandel ("leverage ratio") som ny soliditetsindikator og supplement til de risikovektede minstekravene. Kravet til uvektet kjernekapitalandel er ikke endelig utformet, men det er foreslått at kjernekapitalen skal utgjøre en gitt prosentsats av et eksponeringsmål som omfatter eiendelsposter og ikke-balanseførte poster.

Etter fortalen til forordningen (CRR) skal uvektet kjernekapitalandel rapporteres og inngå som en del av vurderingen av samlet kapitalbehov under pilar 2 før et minstekrav i pilar 1 introduseres i 2018. Tallene i tabellen nedenfor er angitt i 1000.

	Morbank	SBK	konsolidert
Gjenkjøpsavtaler mv. (CRR 220)			
Gjenkjøpsavtaler mv. (CRR 222)			
Derivater: Reinvesteringskostnader	211.205	151.949	363.154
Derivater: Fremtidig eksponering ved bruk av markedsverdimetoden	105.286	12.750	118.036
Derivater: Opprinnelig engasjementmetoden			
Ubenyttede kredittfasiliteter som uten betingelser på et hvilket som helst tidspunkt kan sies opp uten varsel	4.435.893		266.312
Handelsrelaterte poster utenom balansen med lav/middels risiko	4.300.975	2.483	4.303.458
Handelsrelaterte poster utenom balansen med middels risiko og poster utenom balansen relatert til offentlig støttet eksportfinansiering	5.179.836	2.313.317	7.493.153
Øvrige poster utenom balansen	17.171.122		10.122
Øvrige eiendeler	76.753.664	22.866.945	94.573.668
Kapital og regulatoriske justeringer			
Kjernekapital	6.980.654	1.761.473	7.491.654
Kjernekapital inklusive kjernekapital omfattet av overgangsregler	7.280.654	1.761.473	7.791.654
Tillegg jf. CRR 429 (4), 2.ledd			
Tillegg definisjon m/overgangsregel jf. CRR 429 (4), 2.ledd			
Regulatoriske justeringer i kjernekapitalen			
Herav: Regulatoriske justeringer for endringer i egen kredittverdighet			
Regulatoriske justeringer i kjernekapitalen etter overgangsregler			
Uvektet kjernekapitalandel			
Uvektet kjernekapitalandel (Kapital som kvalifiserer som kjernekapital)	6,45 %	6,95 %	6,99 %
Uvektet kjernekapitalandel (Inkludert kjernekapital omfattet av overgangsregler)	6,73 %	6,95 %	7,27 %

5. PILAR 2: INTERN RISIKO- OG KAPITALVURDERINGSPROSESS

5.1. Prosess

Styret har ansvar for ICAAP prosessen i banken. Det er styrets ansvar å beslutte og ta stilling til bankens risikotoleranse, kapitalbehov og kapitalplan. Styret skal også godkjenne metodevalg og resultater. Formålet med ICAAP prosessen er å gjennomføre en kvantitativ og kvalitativ vurdering av konsernets risikoer, samt å fastsette konsernets risikoappetitt og kapitalisering.

Styret har integrert ICAAP som en del av de strategiske og forretningsmessige prosessene i banken. Dette innebærer blant annet at ICAAP er et viktig beslutningsgrunnlag knyttet til blant annet:

- Strategiplanen
- Årlige prognoser og investeringsbehov
- Risikovurderinger knyttet til marked og produkter
- Overordnet risiko- og kapitalplanlegging.

Konsernets prosesser knyttet til kapitalvurdering (ICAAP) er basert på kvantifisering av risiko og kapitalbehov for de vesentlige risikoområdene.

Kvantitative analyser av risikoer suppleres med kvalitative vurderinger.

Sentralt i vurdering av konsernets langsiktige kapitalbehov og kapitalbuffer er scenarioanalyser av forventet økonomisk utvikling og stresstesting.



Figur: Modell for scenarioanalyser og stresstesting

Utgangspunktet for risiko- og kapitalvurdering er mål og ambisjoner fastsatt i konsernets strategiplan og øvrige styringsdokumenter.

Risikoer identifiseres og analyseres, og kapitalbehov fastsettes for den enkelte risiko.

Med utgangspunkt i globale, nasjonale og regionale økonomiske utviklingstrekk utarbeides det scenarioer for fremtidig økonomisk utvikling. Det utarbeides scenarioer for forventet utvikling (Base case) og Stress case. Stress case skal representere en alvorlig, men realistisk nedgangskonjunktur.

Scenarioanalysen beregner effektene på resultat, balanse, kapital, enkeltrisikoen, likviditet samt ulike nøkkeltall. ICAAP skal være fremadskuende. Banken har derfor lagt til grunn en 4 års periode i scenarioanalysene, hvor bunnen av nedgangskonjunkturen i et Stress case er i år 3. Det gjennomføres sensitivitetsanalyser og revers stresstesting.

Analyse av enkeltrisikoen vil, sammen med scenarioanalysene og andre vurderinger, danne grunnlag for hvilken kapital og kapitalbuffer konsernet bør ha.

ICAAP gjennomføres minimum en gang i året. Ved vesentlige endringer i eksterne eller interne rammebetingelser og forutsetninger, metoder eller andre forhold som vil påvirke kapitaldekningen, oppdateres ICAAP.

5.2. Vurdering av risiko og kapitalbehov

Tabellen under viser hvilke risikoer som inngår i konsernets ICAAP, og hvilke metoder som benyttes for beregning av risiko og kapital.

Risikotype	Risikokategorier	Beregningsmetode
Kreditrisiko	Pilar 1	Standardmetoden
	Pilar 2 (Risiko utover standard)	Egne vurderinger/beregninger
	Konsentrasjonsrisiko	Geografi - Egne vurderinger/beregninger Bransje – Banco De Espania Store engasjement – Banco De Espania
	Restrisiko	Egne vurderinger/beregninger
Markedsrisiko	Pilar 1 (Aksjer, renter og valuta)	Standardmetoden
	Pilar 2 (Risiko utover Standard)	Egne vurderinger/beregninger
Operasjonell risiko	Pilar 1 (Ekstern, personell, rutiner)	Basismetoden
	Pilar 2 (risiko utover Basis)	Egne vurderinger/beregninger
Likviditetsrisiko	Finansieringskostnad	Egne vurderinger/beregninger
Forretningsrisiko	Uventet svikt i inntekt/kostnad	Modell basert på value at risk/benchmarking
Strategisk risiko	Manglende/feil satsninger	Egne vurderinger/beregninger
Eierrisiko	Aksjer	Egne vurderinger/beregninger
	Eiendommer	Egne vurderinger/beregninger
Annen risiko		

Tabell: Metoder for beregning av kapital

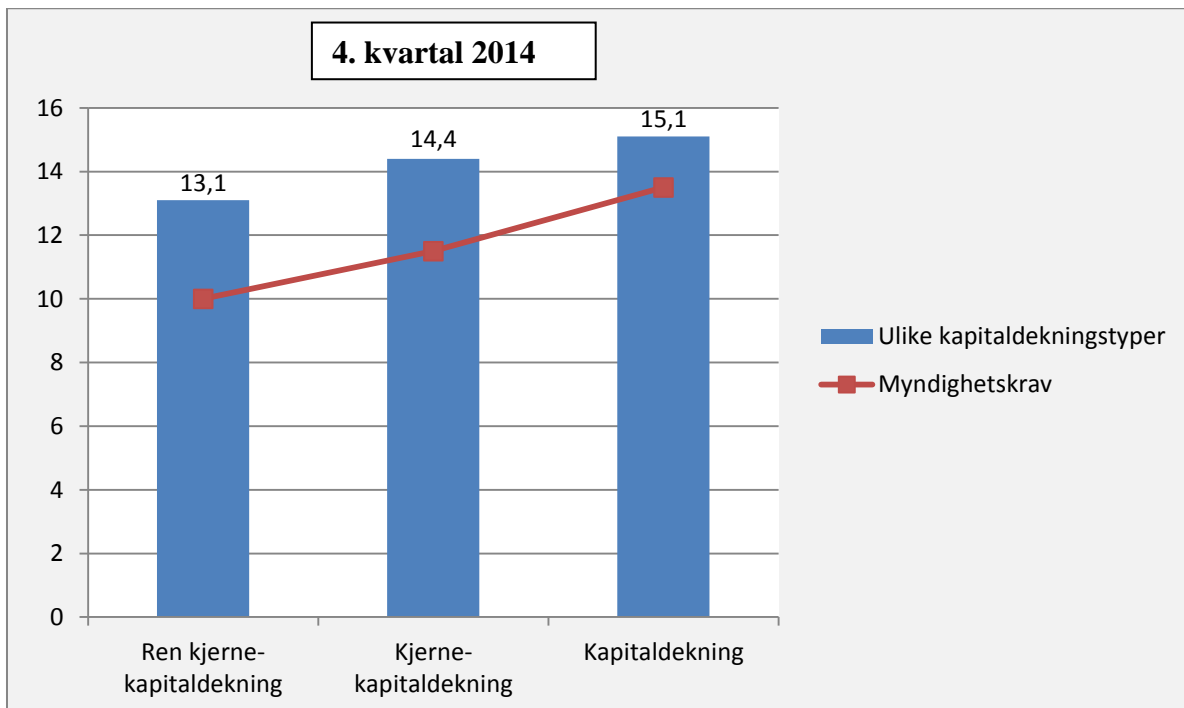
Med bakgrunn i kvalitative vurderinger samt modeller og metoder skissert over, identifiseres og beregnes risiko og kapitalbehov for de ulike risikoer som inngår i ICAAP (Pilar 1 og Pilar 2 risikoer).

5.3. Kapitalmål

Resultater fra ICAAP prosessen gir føringer for risikoappetitt, kapitalbehov og de risikostrategier som vedtas av styret. Gjennom ICAAP prosessen verifiseres det at:

- Konsernet har tilstrekkelig kapital til å ivareta regulatoriske krav og interne styringsmål til kapitaldekning og kapitalbuffer.
- Konsernet i bunn av en alvorlig, men realistisk nedgangskonjunktur har en kapitaldekning som ligger over det regulatoriske minstekravet og de interne styringsmål, og at det med stor grad av sannsynlighet kan gjennomføres tiltak for å bringe kapitaldekningen tilbake til styringsmålet.
- Konsernet har tilstrekkelige kapital og kapitalbuffer til å gjennomføre planer og strategiske tiltak uten at soliditetsmålet er truet.

Konsernet har en ren kjernekapitaldekning på 13,1 %, kjernekapitaldekning på 14,4 % og ansvarlig kapitaldekning på 15,1 % pr. 31.12.2014. Dette er godt over interne styringsmål og myndighetskrav.



Figur: Ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning(ansvarlig kapital) pr 4. kvartal 2014 med myndighetskrav. Interne styringsmål for de ulike kapitaldekningstypene oppfylles med god margin.

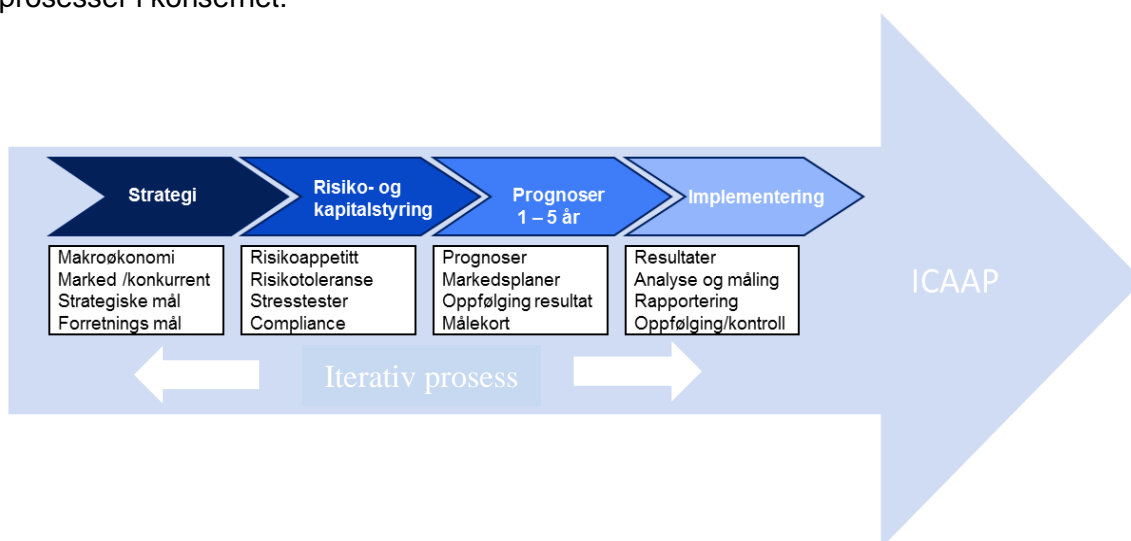
6. RISIKO- OG KAPITALSTYRING

6.1. Elementer i risiko- og kapitalstyringen

6.1.1. Strategisk plan

Risiko- og kapitalstyringen skal støtte opp under bankens strategiske mål og ambisjoner. Av strategiplanen fremgår konsernets langsiktige mål til utvikling, vekst, soliditet, lønnsomhet og risikoprofil.

Risiko- og kapitalstyringen skal være en helhetlig prosess, godt integrert med øvrige prosesser i konsernet:



Figur: Prosesskisse

6.1.2. Organisering

Et viktig element i risiko- og kapitalstyringen er organisasjonskulturen. Organisasjonskulturen påvirker de ansattes kunnskap, holdning og evne til å håndtere risiko. En mangelfull organisasjonskultur kan ikke kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak.

Risikostyringen i Sparebanken Sør er delt i følgende funksjoner:

- En utøvende funksjon som har det daglige ansvaret for risikostyring (linje og stab)
- En uavhengig overvåkingsfunksjon (Risikostyring)
- En uavhengig bekreftelsesfunksjon (Intern revisjon)



Figur: Styringsmodell risiko- og kapitalstyring

Styringsmodellen skal sikre uavhengighet i beslutning, rapportering, ansvar og roller i den daglige risikostyringen.

Styret har det overordnede ansvar for bankens totale risikostyring, og skal påse at banken har hensiktsmessige systemer for risikostyring og internkontroll. Styret fastsetter risikostrategier, risikoprofil og risikotoleranse, og risikoprofilen operasjonaliseres gjennom rammeverket for risikostyring, herunder fastsettelse av fullmakter.

Styret fastsetter også strategi og retningslinjer for nivå, sammensetning og fordeling av egenkapital, og godkjenner prosessen for å sikre tilstrekkelig egenkapitalnivå til enhver tid (ICAAP).

Styret har oppnevnt et eget revisjonsutvalg og et risikoutvalg som underutvalg av styret med formål å foreta mer grundige vurderinger av avtalte saksområder, herunder å styrke arbeidet med finansiell rapportering og internkontroll.

Administrerende direktør og øvrig konsernledelse har ansvaret for å implementere risikostyring og internkontroll. Administrerende direktør har etablert en konsernledergruppe og en Risikostyringskomité som møtes jevnlig.

Administrerende direktør har delegert oppgaver i henhold til det formelle ansvar for intern kontroll og risikostyring. Ansvar for gjennomføring av den årlige vurderingen av risikosituasjonen og kapitalbehovet er delegert til divisjon Risikostyring. Denne analysen skal være samordnet og integrert med øvrig planleggings- og strategiarbeid i banken. Det er

videre delegert kontrolloppgaver til de enkelte linjeansvarlige innen rammene for vedtatte prinsipper, instruksjoner og fullmakter.

Risikostyringskomitéen skal behandle saker og gi innspill vedrørende bankens styring og kontroll av totalrisiko. Risikostyringskomitéen skal ta stilling til bankens totale risikoeksponering og avstemme denne i forhold til bankens kapitalbehov. Risikostyringskomitéen har ansvaret for revisjon av bankens ICAAP-dokument og innstiller på eventuelle endringer i ICAAP-prosessen.

Forretningsområdene og stabsavdelingene har ansvaret for den daglige risikostyringen innenfor eget forretningsområde og skal påse at organisasjonen følger de prosesser, retningslinjer og rutiner som er fastsatt av banken. Videre er forretningsområdene ansvarlige for å følge opp at risikoeksponeringen ligger innenfor de rammer, mål og retningslinjer som er fastsatt av styret.

Risikostyring er direkte underlagt administrerende direktør. Risikostyring dekker hele konsernet og utfører ikke aktiviteter som det er intensjon om at kontrollfunksjonen skal overvåke. Avdelingen skal identifisere, måle og vurdere bankens totalrisiko, samt ha overordnet ansvar for compliance. Risikostyring har ansvar for jevnlig rapportering til Risikostyringskomitéen, konsernledelsen og styret av bankens totale risikoeksponering.

Internrevisjonen er en overvåkingsfunksjon som uavhengig av administrasjonen for øvrig, foretar risikovurderinger, kontroller og undersøkelser av bankens internkontroll og styringsprosesser for å vurdere om internkontrollsystemer er tilfredsstillende og påse at portefølje og rapporteringssystemer fungerer etter forutsetningene.

6.1.3. Risikostyring

Risikostyringen skal støtte opp under Sparebanken Sørs strategiske mål. Det er fastsatt rammeverk for risikoappetitt, risikorammer og risikotoleranse for de enkelte risikotypene. Det skal være etablert systemer for måling, styring og kontroll av risiko. Både samlet risikonivå og de ulike risikokategorier skal følges tett opp for å sikre at konsernet utvikler seg i tråd med vedtatt risikoprofil og strategier.

Risikostyringen skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent, og bidra til at Sparebanken Sør når sine strategiske mål for finansiell stabilitet og lønnsomhet. Konsernets risikoeksponering skal tilpasses organisasjonens kapital, vekstambisjoner, kompetanse og markedsmessige muligheter samt krav og retningslinjer fra myndighetene.

Sentrale elementer i konsernets risikostyring:

- Definere og kvantifisere konsernets risiko
- Etablere rammeverk og retningslinjer for konsernets risikotaking
- Fastsette risikostrategier, risikoappetitt med hensiktsmessige risikomål og risikotoleranse
- Skape en god balanse mellom forretningsmessige mål og risiko
- Riktig allokering av konsernets kapital ut fra strategiske og lønnsomhetsmessige betraktninger
- Risikostrategier med hensiktsmessige styringsmål
- Gode systemer og rutiner for identifisering, måling, analyse av risiko
- Gode systemer og rutiner for styring, oppfølging, rapportering og kontroll av risiko

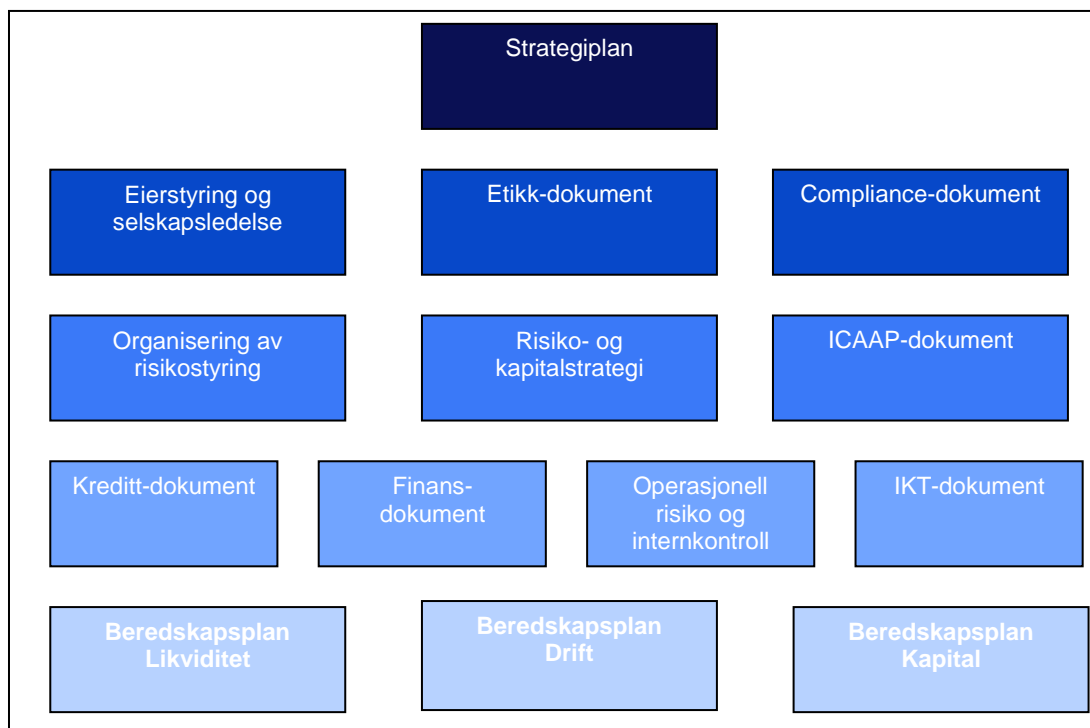
En bedriftskultur preget av god kompetanse, som forstår, kontrollerer og følger opp risiko og kvalitet, skal sammen med strategier, rutiner og retningslinjer, sikre at bankens virksomhet på alle plan skjer på en betryggende måte med hensyn til kvalitet, habilitet og objektivitet. Etske retningslinjer er viktige forutsetninger for at konsernet skal nå sine langsiktige mål.

Risikostyringen skal sikre:

- En risikoprofil som ligger på nivå med sammenlignbare banker, men som også er tilpasset bankens risikokapasitet og risikoappetitt
- En risikotaking som er fundamentert på lønnsomhet og avkastning
- En risikoprofil som gjør at ingen enkeltrisiko skal true Sparebanken Sørs selvstendighet
- At krav fra myndigheter oppfylles
- En risikoprofil som ikke skader konsernets omdømme og renommé

Risiko er konkretisert med kvalitative og kvantitative risikorammer for risiko og kapital.

Struktur og ansvar for de ulike styringsdokumentene fremgår under:



Figur: Struktur styringsdokumenter

For å sikre at de ulike styringsdokumentene er i overensstemmelse med konsernets målsettinger, skal styringsdokumentene revideres og vedlikeholdes jevnlig, og normalt foretas en revisjon av dokumentene i løpet av en 12 måneders periode med beslutning av relevant instans.

Banken er i prosess med å utarbeide Recovery planer i løpet av 2015.

6.1.4. Kapitalstyring

Sparebanken Sør skal være godt kapitalisert – slik at man har et godt fundament for utvikling og vekst i høykonjunkturer og samtidig har robusthet for å kunne møte lavkonjunkturer.

Kapitalstyringen skal sikre at:

- Interne mål og regulatoriske krav til kapital blir ivaretatt
- Markedsmessige muligheter og ambisjoner blir ivaretatt
- Mål til rating innfris
- Krav fra nasjonalt og internasjonalt finansmarked ivaretas

- Konkurransedyktig avkastning

Sparebanken Sør skal ivareta myndighetenes og eierens krav, samt ratingbyråers og finansmarkedets forventninger til kapitaldekning. Konsernet skal ha en kapitaldekning og kapitalbuffer for å kunne ivareta ambisjoner til vekst og samtidig kunne håndtere en alvorlig nedgangskonjunktur.

6.1.5. Risikoidentifisering

Identifisering av risiko skal være en fremoverskuende prosess integrert i bankens strategiarbeid, forretnings- og budsjettprosesser. Prosessen dekker alle vesentlige risikoer i konsernet. I tillegg til løpende oppfølging gjennom året, gjennomføres en grundig analyse av de ulike risikokategorier minimum en gang i året.

6.1.6. Risikoanalyse

Det gjennomføres en analyse av de risikoer som er identifisert mht risikoens karakter og risikodrivere. Risikoene skal kvantifiseres i sannsynlighet, konsekvens og forventet tap. Risikoanalysen skal sikre at det foretas en kvalifisert og strukturert vurdering av behov for kontrolltiltak eller tiltak for å redusere risikoen. Det gjennomføres løpende kontrolltiltak som dokumenteres og rapporteres.

6.1.7. Scenarioanalyser og stresstester

Konsernet gjennomfører scenarioanalyser (forventet økonomisk utvikling) og stresstester (økonomisk utvikling i en alvorlig, men realistisk nedgangskonjunktur) for likviditet, kapital og enkeltrisikoen. Scenarioanalysene er basert på konsernets strategiske mål og langtidsprognoser for forventet utvikling. Stresstester er viktige for å forstå hvordan de ulike risikoer og porteføljer påvirkes av endringer i makroøkonomiske forhold og endringer i interne forutsetninger, herunder hvordan negative hendelser kan påvirke konsernets inntjening, balansestruktur, kapitaldekning og likviditetsbuffer.

6.1.8. Rapportering

Risiko- og kapitalstyringen blir fulgt opp gjennom faste rapporter. Dette sikrer en løpende oppfølging av styringsmål, enkeltrisikoen og konsernets samlede risiko.

Rapporttype	Frekvens revidering	Ansvarlig	Risikostyringskomité	Risiko-utvalg	Styre
ICAAP	Årlig	Risikostyring	X	X	X
Risikorapport	Kvartal	Risikostyring	X	X	X
Pilar III	Årlig	Risikostyring	X		
Operasjonell risiko – risikovurderinger og lederbekreftelser	Årlig	Risikostyring	X	X	X
Årsrapport Compliance	Årlig	Risikostyring	X	X	X
Valideringsrapport scoremodeller	Årlig	Risikostyring	X		

Tabell: Rapportering

6.1.9. Beredskapsplaner

Bankens kjernevirksomhet innebærer risiko. På tross av gode risikostyrings- og kontrollsystemer, kan konsernet bli påført uventet tap og/eller at vesentlig endring i interne

og eksterne rammebetingelser kan sette konsernet i en vanskelig situasjon. En slik situasjon kan medføre press på soliditet og likviditet. Konsernet har etablert beredskapsplaner, som skal benyttes dersom slike situasjoner oppstår.

6.1.10. Compliance

Compliancerisiko er risiko for at konsernet pådrar seg offentlige sanksjoner, tap av konsesjoner, økonomiske tap eller svekket omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover, forskrifter og bransjestandarder.

Compliancefunksjonen omfatter hele konsernet inklusiv Verdipapirforetaket. Konsernet skal ha en effektiv styring, overvåking og kontroll av compliancerisiko slik at ingen hendelser skal kunne skade konsernets renommé og finansielle stilling i vesentlig grad.

Virkemidler for å oppnå etterlevelse i organisasjonen er:

- Klare roller og tydelig ansvar mht compliancefunksjonen
- Et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er kommunisert og forstått i hele organisasjonen
- Prosesser for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover, forskrifter og interne retningslinjer
- Prosesser for å følge opp, kontrollere og rapportere etterlevelsen av lover, forskrifter og interne retningslinjer.

Linje og stabsavdelinger har ansvar for implementering, etterlevelse, oppfølging og kontroll av lover, forskrifter, bransjestandarder og interne retningslinjer innenfor eget forretningsområde.

6.2. Kredittrisiko

6.2.1. Definisjon

Kredittrisiko er risiko for tap som skyldes at konsernets motparter eller kunder ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine betalingsforpliktelser overfor konsernet Sparebanken Sør. Kredittrisiko vedrører alle fordringer på motparter/kunder. I hovedsak er dette utlån og kreditter, men også ansvar i henhold til utstedte garantier, verdipapirer samt motpartsrisiko som oppstår gjennom derivater og valutakontrakter.

Konsentrasjonsrisiko er kredittrisiko som oppstår ved høy samlet eksponering på en enkelt motpart eller utsteder av sikkerhet, tilknyttede grupper av motparter, motparter med virksomhet innen samme bransje eller geografiske område og foretak som benytter samme form for sikkerhet, handler med samme vare eller har samme type virksomhetsområde.

6.2.2. Vurdering av risiko

Kredittrisiko er det største risikoområdet for Sparebanken Sør. Banken har i dag en godt diversifisert portefølje både i forhold til geografi, kundesegmenter og bransjer.

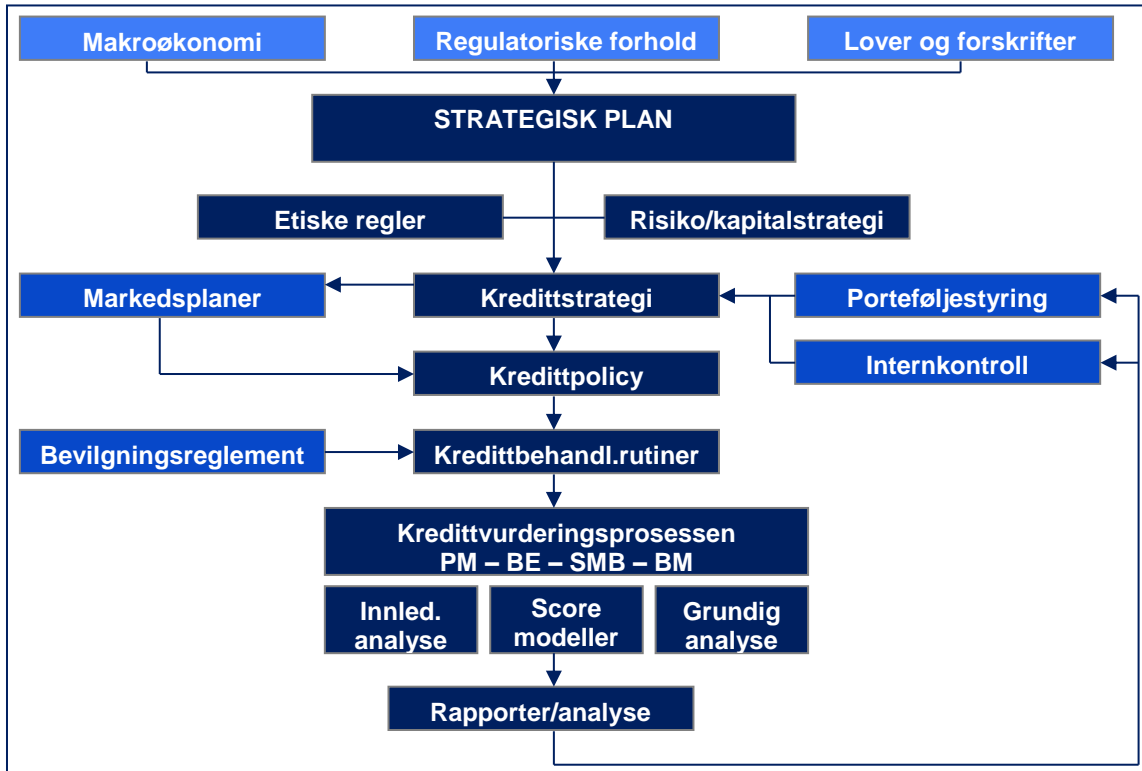
Kapitalberegning for kredittrisiko er foretatt etter standardmetoden slik denne er beskrevet i Kapitalkravsforskriften. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens kredittrisiko som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

6.2.3. Styring og kontroll

Styret har det overordnede ansvaret for bankens kredittgivning, og skal fastsette bankens kredittstrategiske og kredittpolitiske forutsetninger.

Sparebanken Sør skal ha Agderfylkene og Telemark som sitt hovedmarked. I tillegg vil banken ha et nasjonalt markedssegment gjennom utflyttede personkunder og de organisasjoner som inngår i KNIF (Kristen-Norges Innkjøpsfellesskap) og deres ansatte.

Tabellen under viser prinsipper for styring og kontroll av kredittrisiko.



Figur: Styringsmodell kredittrisiko

Kredittrisiko styres gjennom konsernets kredittstrategi, kredittpolicy, kredittrutiner, kredittprosesser og bevilgningsfullmakter. Disse trekker opp retningslinjer for bankens kredittgivning.

Sparebanken Sør har utviklet, og bruker aktivt, modeller for risikoklassifisering i kredittprosesser og i porteføljestyring av person- og bedriftsmarkedet.

Kredittstrategi

Kredittstrategi er overordnede forhold knyttet til bankens kredittportefølje og kredittgivning, og består av noen generelle hovedpunkter samt et sett med kredittstrategiske og kvantitative rammer.

Hovedpunktene vil i stor grad være målsettinger og retningsangivelser, mens de kvantitative rammene både kan angi begrensninger og mål for risikotoleranse og risikoappetitt.

Kredittpolicy

Kredittpolicy fastsetter policyregler i forhold til enkeltengasjementer og mer definerte kriterier for kredittgivningen, samt prinsipper for hvordan kredittstrategien skal operasjonaliseres.

Bevilgningsreglement

Bevilgningsreglement og bevilgningsfullmakter beskriver kriterier og fullmakt for innvilgelse og oppfølging av kreditter. Fullmaktene er differensierte i forhold til kompetanse, risikoklasse og sikkerhetsklasse, samt behov den enkelte har i sin stilling.

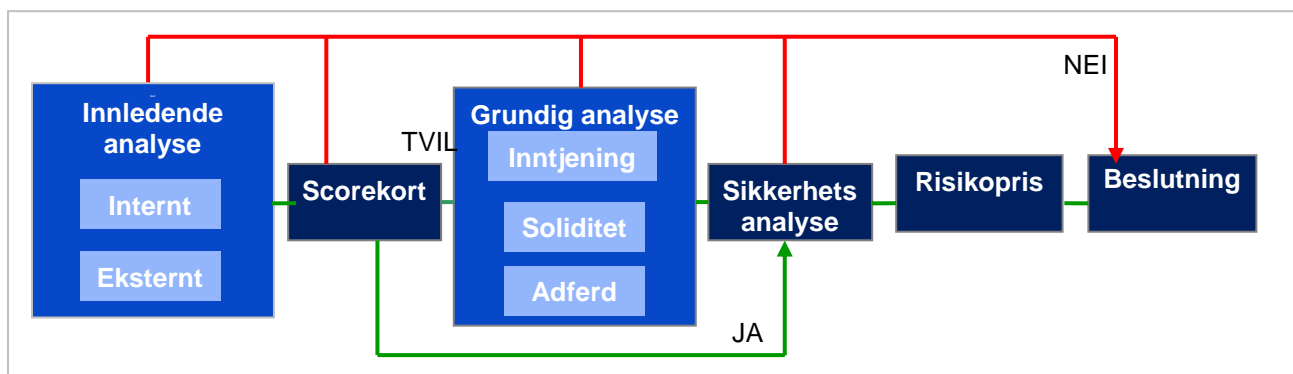
Kredittbehandlingsrutiner

Kredittdokument og kredittrutiner regulerer ulike forhold knyttet til kredittgivning, kredittoppfølging og håndtering av misligholdte og tapsutsatte engasjement.

Kredittvurderingsprosessen

Banken benytter beslutningsstøttesystemer i kredittvurderingsprosessen. Det er en prosessløype for personkunder, mens det for bedriftsmarked er tre prosessløyper avhengig av type og størrelse på kunde. For bedriftsmarked er det også en prosessløype for engasjementfornyelse.

De ulike hovedtrinn i kredittvurderingsprosessen er skissert under.



Figur: Kredittvurderingsprosessen

Innledende analyse er basert på interne og eksterne vurderinger og policykontroller og har som målsetting å avdekke om søknaden er innenfor bankens strategi og policy, eller om det er risikoaspekter som tilsier at søknaden bør avslås allerede på dette tidspunkt.

Resultat av scoring og innledende analyse setter krav til hvilke kredittprosesser og risikovurderinger som skal utføres og hvilke fullmakter som skal benyttes, i forbindelse med innvilgelse og oppfølging av person- og bedriftsmarkedengasjementer. Avhengig av resultat fra innledende analyse og scoring må søknader med tvil (gule saker) gjennom en eller flere grundige analyser mht inntjening, soliditet og/eller adferd.

Ved beregning av sikkerhetsdekning legges antatt realisasjonsverdi til grunn.

Resultatene fra innledende analyse, scorekort, grundig analyse og sikkerhetspolicy samt eventuelle avvik fra risikopris, gir føringer for hvem som har fullmakt til å innvilge saken.

Saken går så til beslutning og eventuell produksjon.

Internkontroll

Det er etablert rutine for årlige risikoidentifisering, risikoanalyse, kontrollplaner og oppfølging knyttet til de ulike prosessene innenfor kredittområdet.

Engasjementsoppfølging

Alle kunder med høy risikoklasse følges opp kvartalsvis med tanke på tiltak og tapsavsetninger. Bankens største engasjementer blir jevnlig presentert for styret.

Misligholdte og tapsutsatte engasjementer innenfor segmentene personkunder og personlig næringsdrivende overføres til et eksternt inkassobyrå for innkrevning.

Misligholdte og tapsutsatte engasjement i bedriftsmarkedet følger egne oppfølgingsrutiner, og overføres til en sentral avdeling for spesialengasjementer for oppfølging.

Rapporter/analyser

Det utarbeides periodiske rapporter og analyse for kredittområdet, som sikrer at utviklingen følger de mål som er fastsatt i styringsdokumenter.

6.2.4. Rammeverk

Risikoklassifiseringssystemet

Risikoklassifiseringssystemet benyttes i kredittvurderingsprosessene og for å beregne risiko, kapitalbinding og lønnsomhet på produkt, kunde og porteføljenivå.

Risikoklassifiseringssystemet består av komponenter som vist i figuren under.

Misligholdssannsynlighet	Modeller for beregning av misligholdssannsynlighet
Sikkerhetsklasser	Modeller for beregning av sikkerhetsklasse
Eksponering	Modeller for beregning av eksponering
Tapsgard	Modeller for beregning av tap ved mislighold
Forventet tap	Modeller for beregning av forventet tap neste år
Risikogruppe	Modeller for inndeling i risikogrupper
Risikojustert kapital	Modeller for beregning av risikojustert kapitalbinding
Risikopris	Modeller for beregning risikojustert pris

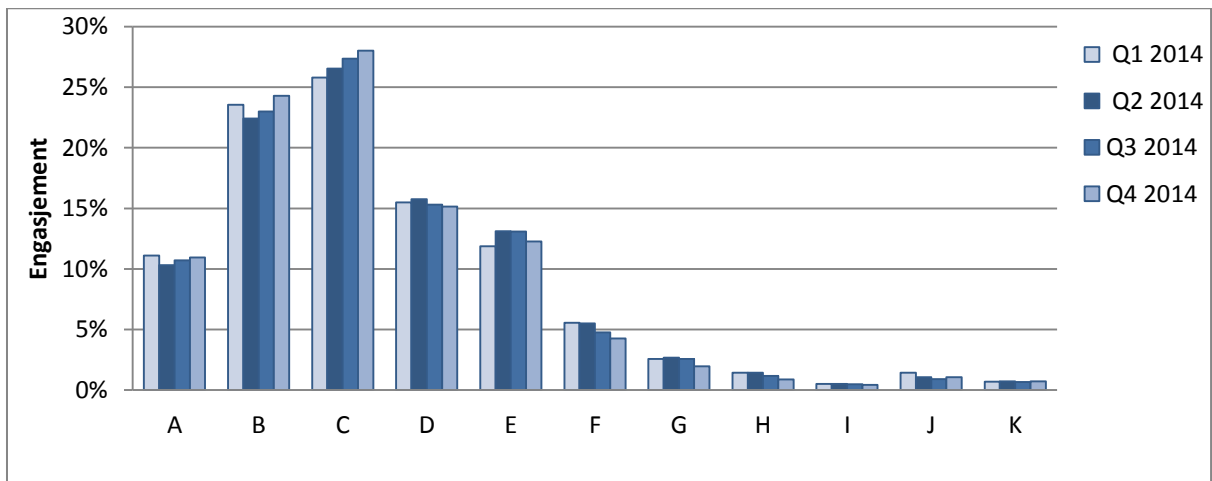
Figur: Risikoklassifiseringssystemet

Misligholdssannsynlighet

Scorekort benyttes for å beregne misligholdssannsynlighet. Scorekort deler kundene i 11 risikoklasser fra A – K, hvor A – D er lav risiko, E – G er middels risiko, H – J er høy risiko og klasse K er mislighold. Konsernet har søknads- og adferdsscorekort for personmarked og bedriftsmarked.

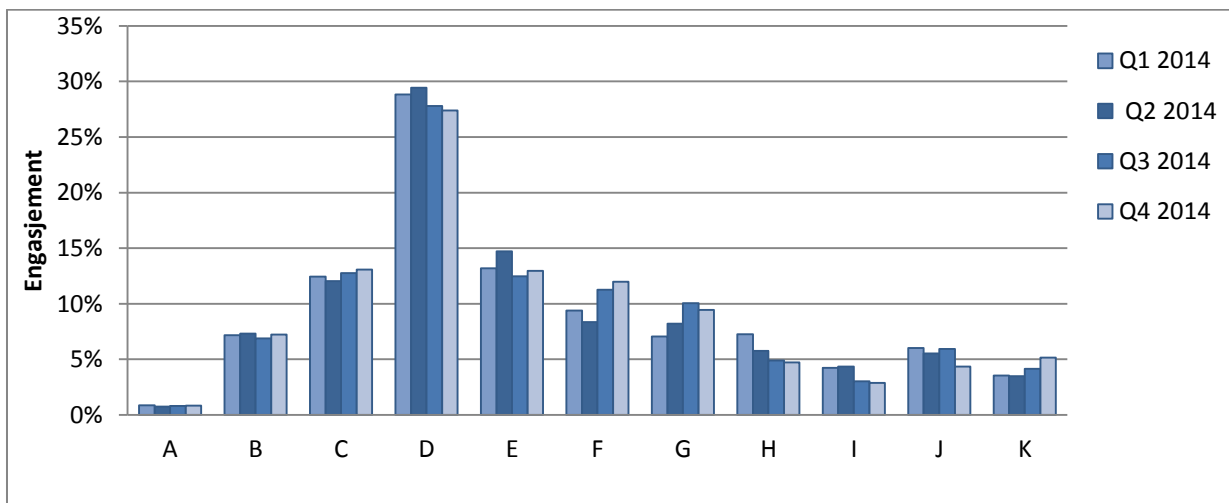
Misligholdsklasse	Nedre grense for mislighold, %	Øvre grense for mislighold, %
A	0,00	0,10
B	0,10	0,25
C	0,25	0,50
D	0,50	0,75
E	0,75	1,25
F	1,25	2,00
G	2,00	3,00
H	3,00	5,00
I	5,00	8,00
J	8,00	99,99
K	100	

Tabell: Misligholdsklasser



Figur: Misligholdsklasser PM

Figuren over viser fordelingen av PM porteføljen på misligholdsklasser. Lavrisiko kunder (A – D) utgjør ca. 78 %. Middels risiko kunder (E – G) utgjør ca. 19 %, mens høyrisiko (H – J) inklusive klasse K som er mislighold utgjør ca. 3 %.



Figur: Misligholdsklasser BM

Figuren over viser fordelingen av BM porteføljen på misligholdsklasser. Lavrisiko kunder (A – D) utgjør ca. 49 %. Middels risiko kunder (E – G) utgjør ca. 34 %, mens høyrisiko (H – J) inklusive klasse K som er mislighold utgjør ca. 17 %.

Tapsggrad

På bakgrunn av belåningsgrad/sikkerhetsdekning beregnes engasjementets tapsggrad (LGD – loss given default) ved mislighold.

Eksposering ved mislighold

Konverteringsfaktoren (KF) definerer hvor stor andel av ubenyttet kredittramme som forventes å være trukket opp ved mislighold. Eksposering (EAD – exposure at default) ved mislighold beregnes som det høyeste av saldo eller bevilgning. Det benyttes konverteringsfaktor (KF) på 100 for ubenyttet kredittramme.

Forventet tap

Forventet tap for neste 12 mnd beregnes som:
Misligholdssannsynlighet (PD) X Eksposering (EAD) X Tapsggrad (LGD).

Risikojustert kapital

Banken rapporterer kapitalbehovet i kapitaldekningen etter standardmetoden. I forhold til bl.a. risikoprising, beregnes kapitalbinding på produkt og kundenivå som risikojustert kapital.

Validering

Konsernet gjennomfører årlig en kvalitativ og kvantitativ validering av scoremodellene. Modellene er kalibrert ut fra en TTC (through-the-cycle) tilnærming.

6.2.5. Engasjementsbeløp fordelt på type engasjement

Bankens samlede engasjementsbeløp etter fradrag for nedskrivninger utgjør:

	Brutto utlån	Ubenyttede bevilgninger	Garantier	Sum
Beløp pr. 31.12.14	81.628	9.952	1.139	92.719
Gjennomsnittlig beløp for 2014	79.790	9.152	1.207	90.149

6.2.6. Brutto utlån fordelt på geografiske områder

	Brutto utlån	I prosent
Vest-Agder	38.275	46,9
Aust-Agder	21.506	26,3
Telemark	8.149	10,0
Oslo	6.128	7,5
Akershus	1.799	2,2
Rogaland	1.639	2,0
Øvrig	4.132	5,1
Sum	81.628	100,0

Bankens hovedmarkedsområde er Vest-Agder, Aust-Agder og Telemark. Fordelingen er naturlig i forhold til vårt kontornett. Øvrig er i det vesentligste PM kunder med tilhørighet i markedsområdet, men som nå bor utenfor vårt markedsområdet. En stor del av denne porteføljen er kunder bosatt i Oslo.

6.2.7. Samlet engasjementsbeløp fordelt pr bransje

	Brutto utlån	Ubenyttede bevilgninger	Garantier	Sum	I prosent
Personkunder	54.076	6.016	38	60.130	64,9
Offentlig forvaltning	22	392		414	0,4
Primærnæring	709	164	3	876	0,9
Industri	819	198	195	1.212	1,3
Bygg og anlegg	4.283	611	414	5.308	5,7
Transport og kommunikasjon	579	76	86	741	0,8
Varehandel	1.037	385	147	1.569	1,7
Hotell og restaurant	378	42	7	427	0,5
Eiendom	14.152	1.115	171	15.438	16,7
Finansiell/forr. messig tjenesteyting	1.537	176	50	1.763	1,9
Andre bransjer	4.036	777	28	4.841	5,2
Sum kunder	81.628	9.952	1.139	92.719	100,0

Sum engasjement til bedriftsmarkedet utgjør ca 35 % av bankens totale portefølje.

6.2.8. Samlet engasjementsbeløp fordelt etter gjenstående løpetid

	Utlån og trukne kreditter	Ubenyttede bevilgninger	Garantier	Sum	I prosent
Under 1 måned	19.761			19.761	21,4
1 – 3 måneder	1.033			1.033	1,1
3 – 12 måneder	2.673			2.673	2,9
1 – 5 år	9.741	5252		14.993	16,3
Over 5 år	47.885	4700		52.585	57,0
Uten restløpetid			1139	1.139	1,2
Sum	81.093	9952	1139	92184	100,0

6.2.9. Mislighold og nedskrivning

En kundes engasjement vurderes som misligholdt dersom en termin ikke er betalt innen 30 dager etter forfall, eller en rammekreditt har vært overtrukket i mer enn 30 dager. Mislighold ansees også å foreligge når det er åpnet gjeldsforhandlinger eller konkurs, eller det er foretatt rettslige skritt for å inndrive fordringen. Når en kunde har ett eller flere misligholdte lån, er det kundens totale debetengasjement som rapporteres som misligholdt og ikke det enkelte lån. Når det foreligger mislighold, er dette et objektivt bevis som innebærer at behovet for tapsnedskrivning skal vurderes.

SUM MISLIGHOLDTE LÅN/KREDITTER	31.12.14
Brutto mislighold 31-60 dager	147
Brutto mislighold 61-90 dager	58
Brutto mislighold > 90 dager	576
Misligholdte engasjementer	781
- Individuelle nedskrivninger	180
Netto misligholdte engasjementer	602
Avsetningsgrad misligholdte lån	23,0 %
Brutto misligholdte > 90 dager i % av brutto utlån	0,71 %
NÆRINGS- og LIVSMARKEDET	31.12.14
Brutto mislighold 31-60 dager	53
Brutto mislighold 61-90 dager	36
Brutto mislighold > 90 dager	443
Misligholdte engasjementer	532
- Individuelle nedskrivninger	143
Netto misligholdte engasjementer	389
Avsetningsgrad misligholdte lån	26,8 %
PERSONMARKEDET	31.12.14
Brutto mislighold 31-60 dager	94
Brutto mislighold 61-90 dager	22
Brutto mislighold > 90 dager	133
Misligholdte engasjementer	249
- Individuelle nedskrivninger	37

Netto misligholdte engasjementer	212
Avsetningsgrad misligholdte lån	14,8 %

Virkelig verdi på tilhørende pantstillelser på misligholdte lån til kunder utgjorde pr. 31.12.2014 904 mill. kroner.

Øvrige tapsutsatte engasjementer

Engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør at banken har foretatt individuelle tapsnedskrivninger, eller det er overveiende sannsynlig at banken må foreta tapsnedskrivninger, klassifiseres som tapsutsatte.

	31.12.14
Øvrige tapsutsatte engasjementer	870
- Individuelle nedskrivninger	341
Netto tapsutsatte engasjementer	529
Avsetningsgrad tapsutsatte engasjementer	39,2 %

Nedskrevne og misligholdte engasjement fordelt pr bransje

	Misligholdte engasjementer	Tapsutsatte engasjementer	Nedskrivning, tapsutsatte og misligholdte engasjementer	Årets resultatførte nedskrivninger og verdiendringer
Personkunder	249	34	67	9
Primærnæring		11	4	
Industri	25	48	31	18
Bygg og anlegg	8	197	65	58
Varehandel	10	125	62	13
Hotell og restaurant	8	13	10	
Transport	4	9	6	23
Eiendom	367	185	132	28
Forretningsmessigtjenesteyting	94	236	143	114
Andre næringer	16	12	1	5
Sum	781	870	521	268

Nedskrevne og misligholdte engasjement fordelt pr geografisk område

	Tapsutsatte engasjementer	Misligholdte engasjementer	Nedskrivning, tapsutsatte og misligholdte engasjementer
Vest-Agder	243	252	129
Aust-Agder	367	327	239
Telemark	87	211	96
Oslo	25	1	5
Akershus	10	9	3
Rogaland	36	1	23
Øvrig	13	69	26
SUM	781	870	521

Utvikling i samlede utlån og garantier med nedskrivning

	Sum
Inngående balanse pr 1.1.2014	806
Netto endring	553
Pr 31.12.2014	1359

	Individuelle nedskrivninger	Gruppe- nedskrivninger	Sum
Nedskrivninger ved periodestart	73	92	165
Nedskrivninger identifisert ved fusjon	376	102	478
Konstaterte tap på utlån, garantier, mv der det tidligere er foretatt nedskrivninger	142		142
Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	24		24
Nye individuelle nedskrivninger i perioden	181		181
Økning i nedskrivninger på engasjement	57		57
Endring i individuell nedskrivning av periodiserte renter og amortisering			
Pr 31.12.2014	521	194	715

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger

	Utlån
Periodens endring i individuelle nedskrivninger	72
Periodens endring i gruppenedskrivninger	
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for	142
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	56
Inntektsført som renter	3
Periodens inngang på tidligere konstaterte tap	5
Periodens tapkostnad	268

6.2.10. Bruk av sikkerheter

Ved fastsettelse av vektningen av engasjementene i forbindelse med beregningen av kapitalkravet er følgende hovedtyper av pant benyttet:

- Pant i fast eiendom (bolig, fritidseiendom)
- Bankinnskudd
- VPS

Hovedprinsippet for verdivurdering av sikkerheter er realisasjonsverdien, slik vi forventer at den skal være på et evt. realisasjonstidspunkt. Verdivurderingsprinsippene er nøye beskrevet i bankens kreditthåndbok. Pant i fast eiendom i privatmarkedet skal verdivurderes ved ny sak eller minimum hvert tredje år.

Videre er følgende typer av garantister benyttet i forbindelse med beregningen av kapitalkravet:

- Garantier fra stat, fylkeskommune og kommune

Den norske stat har AAA-rating. Kommuner og fylkeskommuner kan ikke gå konkurs, jfr. Kommuneloven. Ut fra dette vurderes garantier fra disse som gode for pålydende.

Samlet engasjementsbeløp for engasjementskategorier.

	Samlet engasjement
Stater og sentralbanker	1.336
Lokale og regionale myndigheter	774
Institusjoner	4.291
Foretak	17.318
Massemarkedsengasjement	17.670
Pantesikkerhet i bolig- og fritidseiendom og næringseiendom	56.839
Forfalte engasjement	1.504
Obligasjoner med fortrinnsrett	7.005
Andeler i verdipapirfond	0
Øvrige engasjement	930
Sum	107.668

Rutiner og retningslinjer for motregning av eksponeringer på eller utenfor balansen
Sparebanken Sør foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko.

Rutiner og retningslinjer for verdivurdering av sikkerheter

Banken har i kredittdokumentet maler og fastsatte sjablongverdier for verdivurdering av relevante typer panteobjekter. Som utgangspunkt brukes normal salgsverdi, verdi fra Eiendomsverdi, bokført verdi eller annet relevant uttrykk for omsetningsverdi. Verdien på objektene blir deretter redusert med en standard faktor, som varierer med type panteobjekt. Denne reduserte verdien vil da være realisasjonsverdi.

6.3. Motpartsrisiko

6.3.1. Styring og kontroll av motpartsrisiko

Banken kan inngå derivatkontrakter knyttet til avdekking av markedsrisiko. Derivatkontrakter skal etableres mot velrennomerte motparter med god rating og skal være regulert av et underliggende ISDA avtaleverk. Kontraktforholdene skal diversifiseres på flere motparter.

Banken forholder seg til regelverket for derivathandel under EMIR vedrørende oppgjør, bekreftelser, dokumentasjon og myndighetsrapportering.

Det inngås derivatkontrakter i forbindelse med avdekking av risiko som oppstår i bankens ordinære virksomhet ved finansiering til fast rente og i annen valuta enn NOK, samt ved utlån til kunder til fast rente og i valuta og ved derivathandel mot kunder.

Motpartsrisiko reguleres ved etablering av avtaler om sikkerhetsstillelser (CSA) mellom partene. Det finner også sted motpartsoppfølging ved avstemming bankens kalkulerte markedsverdier på derivatkontrakter mot tilsvarende kalkulasjoner, gjennomført hos våre motparter. Bankens har signert ISDA protocol og bankens motparter ivaretar myndighetsrapportering.

Motpartsrisiko IRS	(NOK 1.000)											
	2014											
	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Antall			365	360	356	355	353	351	341	338	335	328
Volum			17.613.517	17.523.317	17.465.317	18.007.002	17.949.002	17.912.002	17.887.373	16.772.373	17.113.373	17.026.341
MtMPW CV			12.526	9.856	5.165	13.674	10.497	-4.524	-6.146	3.361	-6.299	4.649

6.3.2. Derivater – engasjementsbeløp i kapitaldekning

	Engasjementsbeløp
Derivater	2.072

6.4. Markedsrisiko

6.4.1. Definisjon

Markedsrisiko omfatter risiko knyttet til resultatvariasjoner på usikrede rente-, valuta- og egenkapitaltransaksjoner som følge av endringer i rente- og valutakursnivå samt ved justeringer i aksjekurser, og kan inndeles i renterisiko, valutarisiko, aksjerisiko og kredittspreadrisiko.

Styret har fastsatt styringsmål for investering i aksjer, obligasjoner og posisjoner i rente- og valutamarkedet. Etterlevelse av styringsmålene følges opp løpende og rapporteres til konsernledelse og styre.

6.4.2. Vurdering av risiko

Markedsrisiko er knyttet til:

- Renterisiko
- Aksjerisiko
- Valutarisiko
- Kredittspreadrisiko

Sparebanken Sør skal ha en lav markedsrisiko. Aktivitet i finansielle instrumenter skal i hovedsak være knyttet til avdekking av bankens eksponering som oppstår som følge av operasjonelle forhold knyttet til bankens ordinære kundeaktivitet og ved finansiering av virksomheten.

Renterisikoen er lav som følge av at konsernets finansiering og utlånsvirksomhet er etablert til flytende rente, samt ved at eiendeler og gjeld til fast rente løpende renterisikoavdekkes.

Konsernets samlede investeringer i aksjer, egenkapitalbevis og aksjefond utgjør ved årsslutt 421 mill. kr, hvorav handelsporteføljen beløper seg til 26 mill. kr. Blant de største enkeltpostene i bankens anleggsporfølje er Eksportfinans, samt eierandeler i produktselskapene Frende Forsikring, Norne Securities og Brage Finans.

Konsernet blir påvirket av svingninger i valutamarkedet gjennom sin aktivitet i valuta mot kunder. Valutaeksponeringen avdekkes løpende ved bruk av instrumenter på og utenfor balansen (valutaterminer og swapper). Total valutarisikoramme er kr 20 mill.

Utover rammen for renterisiko er det fastsatt en øvre risikotoleranse for resultateffekter som følge av generell markedsendring i kredittspread, som kan medføre verdiendringer på konsernets rentebærende verdipapirportefølje. Ved utgangen av 2014 var 53 % av styrevedtatt ramme benyttet. Kredittspreadrisiko er ved utgangen av 2014 hovedsakelig knyttet til bankens likviditetsportefølje.

Kapitalberegning for markedsrisiko er foretatt etter standardmetoden slik denne er beskrevet i Kapitalkravforskriften. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens markedsrisiko, som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

6.4.3. Styring og kontroll

Markedsrisikoen styres gjennom konsernets markedsrisikostrategi, policy for markedsrisiko, rutiner, retningslinjer og fullmakter. Disse trekker opp de overordnede retningslinjer for bankens styring av markedsrisiko.

Det er etablert styringsmål og rammer for de ulike risikoområdene.

Markedsrisiko følges opp gjennom månedlige rapporter til konsernledelsen og kvartalsvis risikorapportering til styret.

Renterisiko:

Renterisiko er risiko for inntjeningsmessig tap som oppstår ved endringer i rentenivået hvis rentebindingstiden for bankens forpliktelser og fordringer på og utenfor balansen, ikke er sammenfallende.

Formålet med styring av renterisiko, er at konsernet til enhver tid har en kjent risikoeksponering og at denne ligger innenfor fastsatte styringsmål.

Renterisikorammen er fastsatt som en øvre ramme for hvor stort tapet på uavdekkede renteposisjoner kan være ved et 2 % poengs parallelt skift i rentenivået. Renterisiko som oppstår ved konsernets ordinære virksomhet i form av fastrente kundeutlån, fastrente plasseringer og finansiering, avdekkes løpende. Det er ikke fastsatt særskilte rammer for egenhandel. Ved årsskiftet 2014-2015 var konsernets netto renteposisjon 15,5 mill. kr. Renterisiko følges fortløpende av operative avdelinger, og rapporteres månedlig til bankens ledelse og kvartalsvis til bankens styre.

Aksjerisiko:

Aksjerisiko består av markedsrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende. Eksponering måles som størrelsen på tapspotensialet hvor markedsverdien av aksjene faller med 30 %, og kursrisiko reguleres av rammer for maksimal aggregert posisjon i en aksjeportefølje.

Formålet med styring av aksjerisiko, er at konsernet til enhver tid har en kjent risikoeksponering og at denne ligger innenfor fastsatte styringsmål.

Valutarisiko:

Valutarisiko er risiko for det økonomiske (inntjeningsmessige) tap som oppstår ved ufordelaktig endring i verdien på aktiva- og passivposter (på og utenfor balansen) målt i basisvaluta (NOK) som følge av endring i valutakurser. Eksponering måles som størrelsen på tapspotensialet i et stress-scenario hvor valutakursene endrer seg med 10 %, og valutarisiko reguleres av rammer for maksimal aggregert valutaposisjon. Det er fastsatt rammer for eksponering i enkeltvalutaer.

Spreadrisiko:

Spreadrisiko defineres som risiko for endringer i markedsverdien på et rentebærende verdipapir som følge av en generell endring i kredittmargin. En generell økning i kredittmarginer vil medføre en verdireduksjon på en portefølje av rentebærende verdipapirer. Endringer i kredittmargin er en konsekvens av endringer i investors krav til risikopåslag for skift i forventet kredittrisiko og/eller endringer i andre markedsforhold.

For beregning av risikoeksponeringen benyttes Finanstilsynets stresstestmodell for kredittspreadrisiko. Bankens kredittspreadeksponering er i hovedsak knyttet til likviditetsporteføljen.

Det er etablert en styrevedtatt ramme for omfanget av bankens kredittspreadsponering. I tillegg reguleres bankens kredittrisiko indirekte, via rammer for maksimale investeringer i ulike porteføljer.

6.4.4. Aksjer

	Bokført verdi	Virkelig verdi
Strategiske investeringer	233	233
Andre aksjer	212	212
Sum	445	445

Alle aksjer føres til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. I 2014 er det inntektsført utbytte på 11 mill. kr og netto gevinst/verdiendring på 116 mill. kr.

6.4.5. Renterisiko

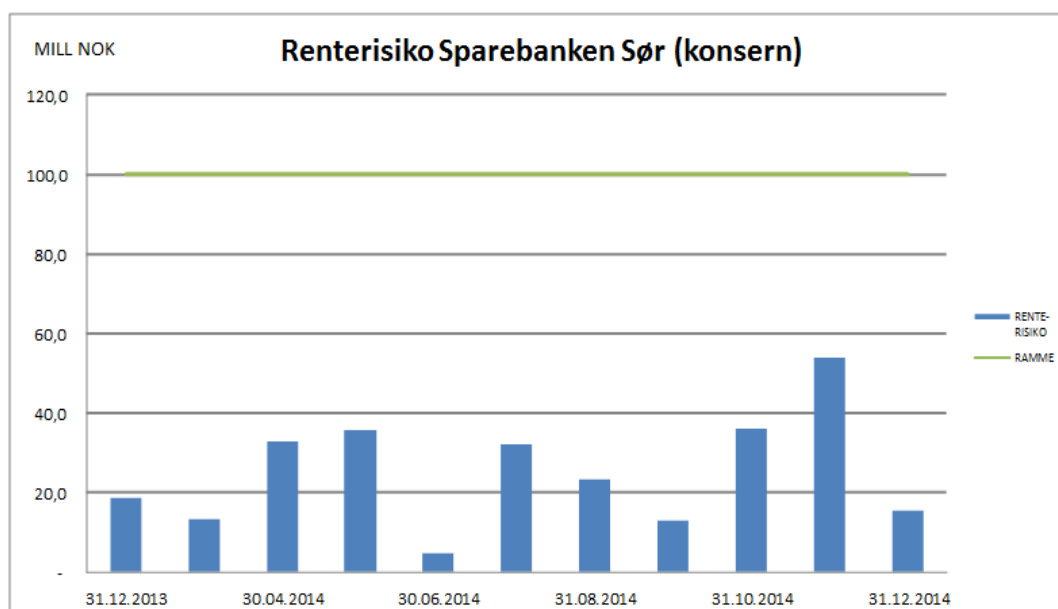
Bankens renterisikoeksponering måles ved å hensynta uavdekkede posisjoner på og utenfor balansen. Metoden som brukes er parallellskift, mens risiko knyttet til vridning i rentekurven overvåkes ved GAP analyser.

Renterisikoen måles løpende og rapporteres til styre og administrasjon i henhold til styrevedtatte retningslinjer.

Bankens totale renterisiko pr 31.12.2014 er som følger:

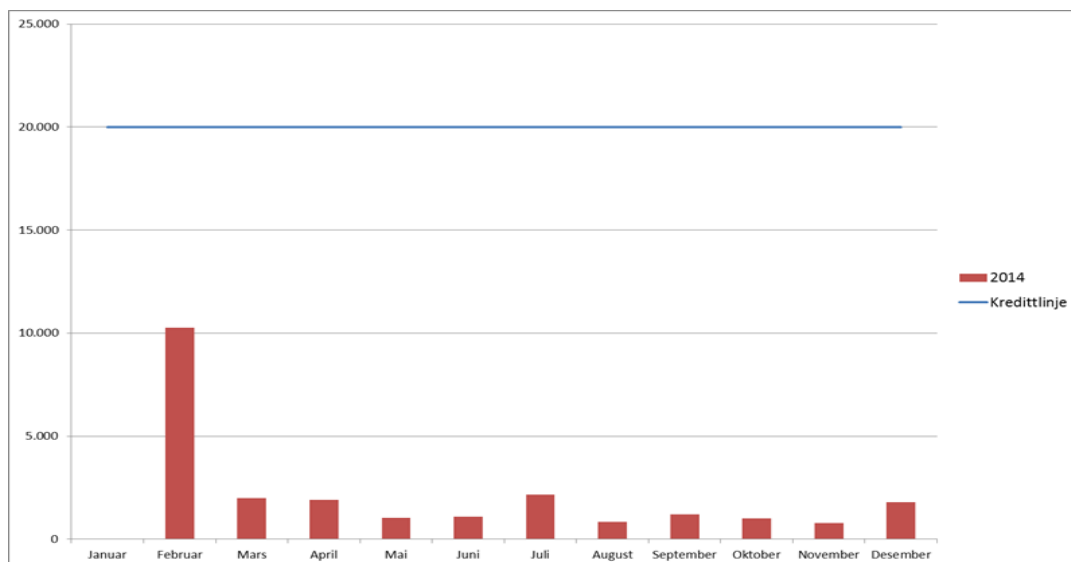
Resultatendring	Endring i verdi
15,5 mill kr	+/- 2 p.p.

Ramme for renterisiko er 100 mill. kr ved 2 prosentpoengs parallellskift i rentekurven.



6.4.6. Valutarisiko

Ramme for total åpen valutarisiko er 20 mill. kr målt ved 10 % endring av valutakursene. Det er fastsatt maksimalrammer pr. enkeltvalutaer.



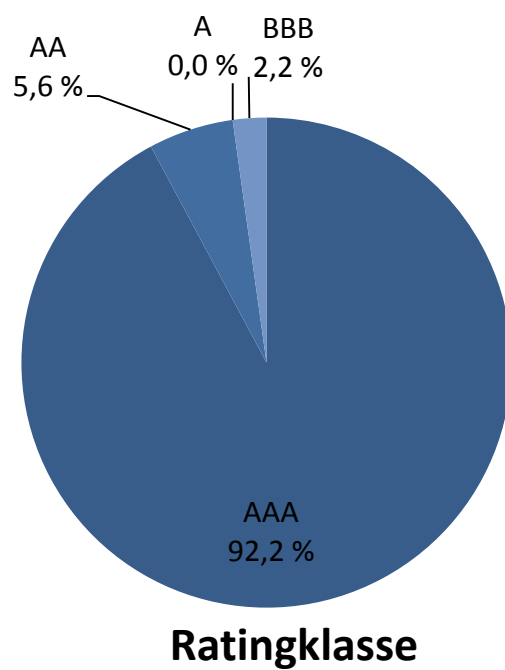
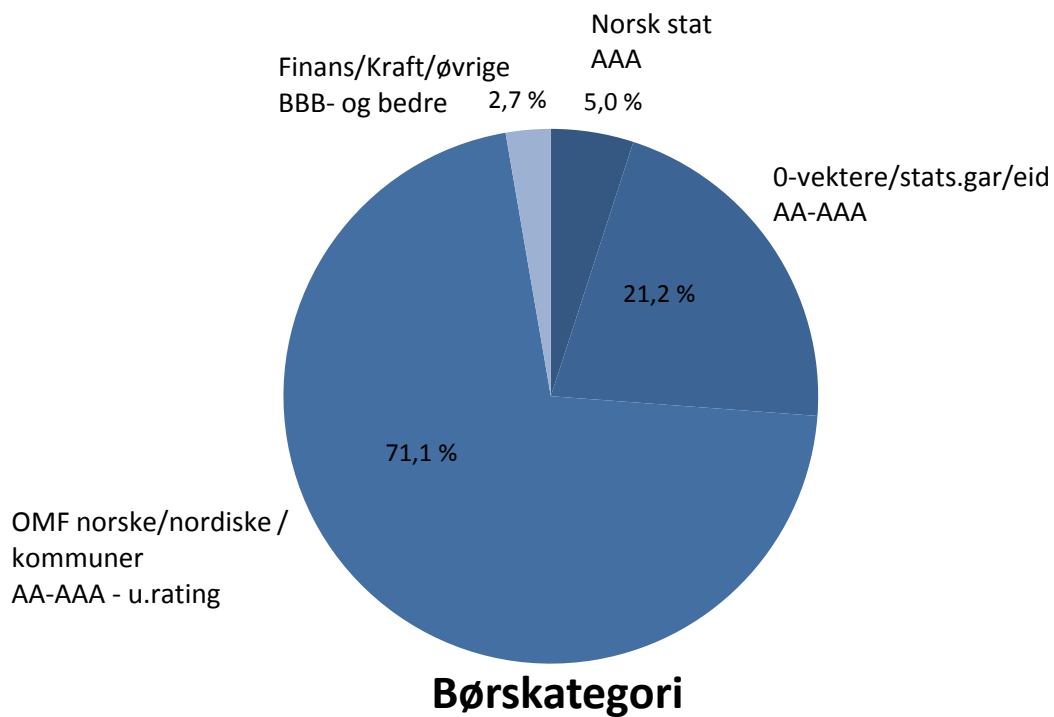
Figur: Utviklingen i valutarisiko siste år.

6.4.7. Kredittspreadsrisiko

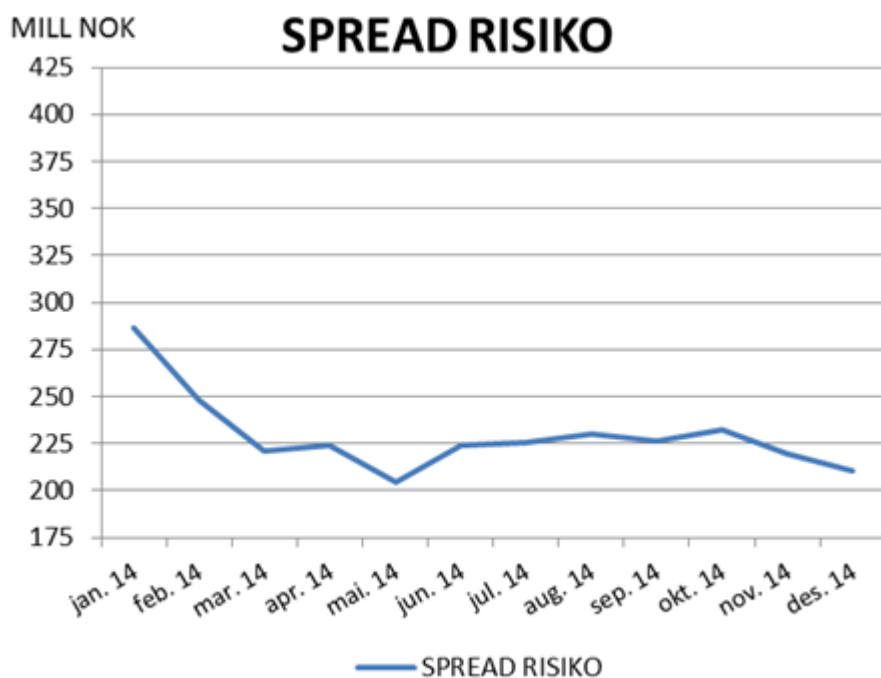
Totalramme for plassering i rentebærende verdipapirer som skal inngå i bankens likviditetsportefølje utgjør 15 % av konsernets forvaltningskapital. Likviditetsporteføljen skal være LCR kompatibel og gi banken mulighet for å oppta lån i Norges Bank. Det er fastsatt rammer for investeringer innenfor ulike sektorer.

Bankens beholdning i ansvarlig lånekapital og high yield instrumenter er i all hovedsak realisert i løpet av 2014.

Kredittspreadsponering styres i tillegg direkte ved et styrevedtatt risikotoleransenivå. Finanstilsynets stresstestmodell inkludert finanstilsynets anslåtte spreadbevegelser, legges direkte til grunn for risikoberegning. Spreadrisiko knyttet til bankens egen obligasjonsfinansiering hensyntas ikke i kalkulasjonen, noe som ville redusert netto spreadrisikonivå. Ved utgangen av 2014 var 53 % av styrevedtatt ramme benyttet.



Figur: Sertifikater og obligasjoner fordelt på sektorer og ratingklasser



6.5. Operasjonell risiko

6.5.1. Definisjon

Operasjonell risiko er risikoen som konsernet har for økonomisk tap eller tap av omdømme som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Operasjonell risiko inkluderer mislighetsrisiko. Eksempler på operasjonelle risikoforhold kan være flere typer uønskede handlinger og hendelser, som blant annet hvitvasking, korrupsjon, underslag, innsidehandel, bedrageri, ran, trusler mot ansatte, fullmaktsbrudd og brudd på vedtatte rutiner, svikt i IT-systemer med mer.

Med risikostyring og internkontroll forstås prosessen for å identifisere, analysere, håndtere og følge opp risikoene slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med strategiske mål, og sikre at gjeldende lover og forskrifter, samt interne rutiner og retningslinjer etterleves.

6.5.2. Vurdering av risiko

Kapitalberegning for operasjonell risiko er foretatt etter basismetoden, slik denne er beskrevet i Kapitalkravsforskriften. I tillegg har banken vurdert om det er andre forhold ved bankens operasjonelle risiko, som tilsier at det bør avsettes kapital for risikoer som ikke avdekkes av standardmetoden.

Erfaringer viser at de operasjonelle tap er relativt lave. Den operasjonelle risikoen vurderes som lav.

6.5.3. Styring og kontroll

Operasjonell risiko styres gjennom konsernets strategi for operasjonell risiko, rammeverk for operasjonell risiko, rutiner og fullmakter.

Det er etablert styringsmål for operasjonell risiko.

Styring og kontroll av operasjonell risiko kan deles i tre nivåer:

- Overordnet risikostyring og kontroll
- Operativ styring og kontroll
- Internrevisjonens kontroll.

Det operative ansvar for styring og kontroll av operasjonell risiko ligger i linjen. Risikostyring tilrettelegger systemer og har ansvar for oppgaver knyttet til overordnet styring og rapportering av operasjonell risiko. Internrevisjonen gir årlig sine vurderinger av konsernets styring og kontroll innenfor operasjonell risiko til styret.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risikostyring og internkontroll, er det etablert et felles rammeverk for risikostyring og internkontroll.

Rammeverket, som er basert på COSO (Committee of Sponsoring Organization) er delt inn i følgende hovedområder.

- 1 Organisasjon og kultur
- 2 Risikostrategier og mål
- 3 Risikoidentifikasjon
- 4 Risikovurdering
- 5 Risikohåndtering
- 6 Rapportering, informasjon og kommunikasjon
- 7 Oppfølging.

Skisse av rammeverket fremgår av figuren under.



Figur: Rammeverk operasjonell risiko

Operasjonell risiko følges opp gjennom faste månedlige og kvartalsvise rapporter til styret og konsernledelsen.

Det gjennomføres en årlig risikoanalyse for alle vesentlige risikoområder, forretningsområder og prosesser hvor alle risikoer identifiseres og kvantifiseres.

Det er viktig å ha fokus på risikoenes størrelse og karakter, herunder risikoer som er kritiske for å nå strategiske mål. For å kunne vurdere og håndtere risikoene på kryss og tvers av prosesser og forretningsområder, er det etablert et felles rammeverk for vurdering og kvantifisering av risikoene mht sannsynlighet, konsekvens og størrelse. Med utgangspunkt i risikoanalysen etableres kontrollplaner og eventuelle tiltak gjennomføres basert på en kost/nytte betraktning.

Konsernet har etablert en hendelsesdatabase, hvor faktiske og potensielle operasjonelle tapshendelser registreres.

Den løpende oppfølgingen med eventuelle avvik og registrerte hendelser rapporteres kvartalsvis og inngår i risikorapporten.

Det gjennomføres og rapporteres til styret en årlig overordnet risikoanalyse for konsernet, samt en risikoanalyse for alle vesentlige risikoområder, forretningsområder og prosesser. Det utarbeides en årlig lederbekreftelse om kvaliteten av internkontrollen for det enkelte forretningsområdet. Bekreftelsen danner grunnlag for forbedringstiltak på identifiserte områder.

Styringsmål, status og hendelser innenfor operasjonell risiko rapporteres kvartalsvis i en risikorapport til styret.

6.6. Likviditetsrisiko

6.6.1. Definisjon

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at konsernet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser, eller ikke evner å finansiere sine eiendeler, samt at finansiering ikke kan oppnås uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger, i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av finansiering til et kostnadsnivå utover det normale. Likviditetsrisiko omfatter også risikoen for at finansielle markeder som banken ønsker å benytte, ikke fungerer.

Sparebanken Sør skal ha en likviditetsrisiko i henhold til myndighetspålagte krav. Risikoen skal være moderat og tilpasset bankens virksomhet for øvrig. Bankens tilpasning skal positivt kunne sammenholdes med sammenliknbare banker og møte krav fra investorer i bankens verdipapirer.

6.6.2. Vurdering av risiko

Likviditetsrisiko er knyttet til to hovedelementer:

- Risiko for refinansiering av utestående gjeld
- Prisisiko; risikoen for ikke å oppnå konkurransedyktige vilkår

Innskudd fra kunder er bankens mest stabile finansieringskilde. Styret legger vekt på at forholdet mellom innskudd fra kunder og utlån skal være tilpasset konsernets samlede finansieringssituasjon.

I tillegg representerer Sparebanken Sør Boligkreditt AS et viktig finansieringsinstrument, som sikrer tilgang til langsiktig finansiering gjennom utstedelse av obligasjoner med fortrinnsrett.

Styrevedtatte målkrav for bankens likviditetsrisiko følger retningslinjer gitt av Finanstilsynet. Ved årsskiftet var indikatorverdiene for Sparebanken Sør innenfor styrevedtatte krav. Likviditetsindikatoren for langsiktig finansiering var 106 %. Tilgjengelig likviditetsbuffer innebærer at konsernet ved normal drift, kan overleve i minst 12 måneder uten tilførsel av nye innlån fra markedet.

Konsernet har en omfattende likviditetsreserve i form av likvide rentebærende verdipapirer. I tillegg har banken boliglån som er klargjort for overføring til boligkreditselskapet. Bankens rentebærende likviditetsportefølje består av statspapirer, andre null-vektede papirer, obligasjoner med fortrinnsrett og kommunepapirer.

Bankens kortsiktige likviditetsrisiko styres blant annet ved bruk av et myndighetspålagt likviditetskrav, Liquidity Coverage Requirement (LCR). Ved utgangen av 2014 var LCR-

indikatoren for Sparebanken Sør tilstrekkelig til å innfri alle prognostiserte likviditetsforfall under et stressscenario, innenfor de nærmeste 30 dagene.

6.6.3. Styring og kontroll

Likviditetsrisiko styres gjennom konsernets likviditetsstrategi, overordnede retningslinjer og rutiner, samt ved etablerte bevilgningsfullmakter. Viktige operative styringsparametere er krav til innskuddsdekning, indikatorverdi for langsiktig finansiering, stressindikator for likviditetsutgangene innenfor 30 dager (LCR), og i tillegg retningslinjer for overlevelsessevne i situasjoner uten tilgang på markedsfinansiering. Likviditetsrisikoen styres også ved å sikre fordeling innlån fra kapitalmarkedet på ulike løpetider, innlånskilder og instrumenter.

Det utarbeides rullerende likviditetsprognoser og rullerende analyser av finansieringsbehov, som hensyntar myndighetspålagte og styrevedtatte krav.

I tillegg benyttes stresstester for å kunne måle konsernets evne til overlevelse uten tilførsel av ny finansiering fra markedet og forutsatt bortfall av innskuddsmasse.

Det er etablert styrevedtatte risikotoleransenivåer for kontroll av likviditetsrisiko. I tillegg er det etablert beredskapsplaner som ivaretar retningslinjer for iverksettelse av tiltak ved brudd på styrevedtatte risikotoleransenivåer, for evaluering av en likviditetskrise, og som også beskriver aktuelle tiltak og ansvar.

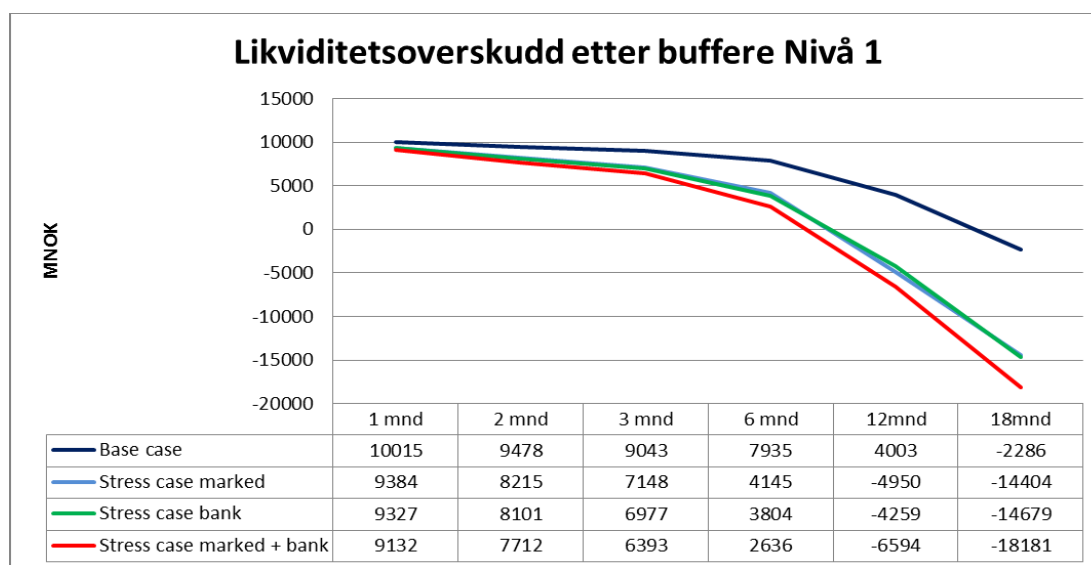
Likviditetsrisiko styres løpende og følges opp gjennom faste månedlige og kvartalsvise rapporter til styret og konsernledelsen.

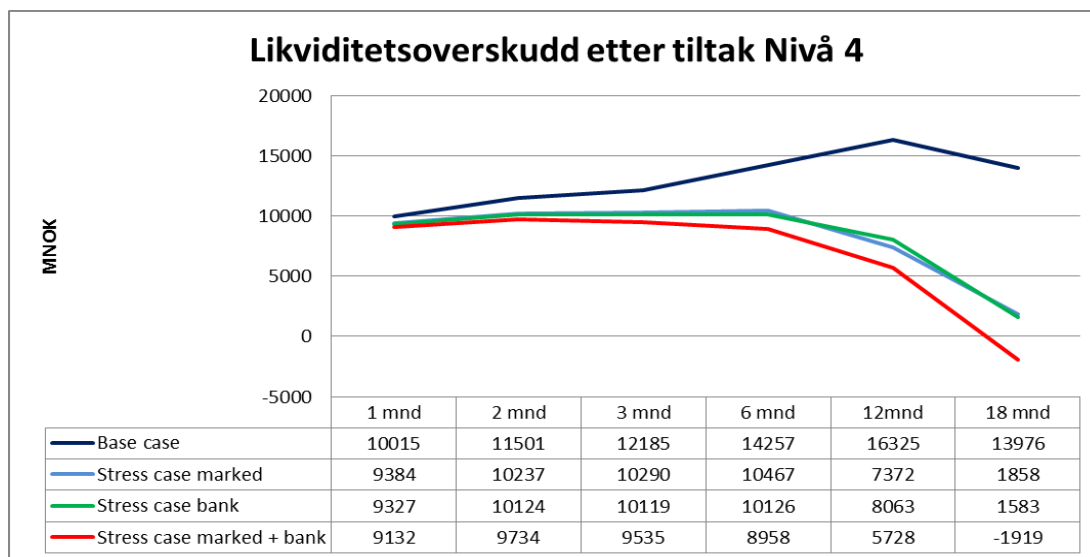
Stresstest likviditet

Sparebanken Sør utfører stresstester av likviditet for å vurdere hvor lenge banken kan overleve uten tilførsel av ny finansiering under gitte scenarioer. Følgende scenarioer ligger til grunn for stresstesting:

- Stress i marked
- Stress i bank
- Stress i bank og marked

Det er satt konkrete styringsmål til overlevelse for de ulike scenarioene.





Figur: Likviditet stresstest

Styringsmål for overlevelse i Base case uten tilførsel av ekstern kapital, er satt til 12 måneder. Styringsmålene i bankens likviditetsstrategi herunder krav til resultat av stresstesting, representerer effektive begrensninger på omfanget av ekstern finansiering og forfallsstruktur og vil også være retningsgivende for størrelsen på bankens likviditetsportefølje.

Ved tilpasning av finansieringsstruktur og likviditetsportefølje vurderes tiltakspotensialet ved ulike stressscenarier.

6.7. Forretningsrisiko

6.7.1. Definisjon

Forretningsrisiko defineres som risiko for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeferd. Forretningsrisiko kan også oppstå som følge av myndighetenes reguleringer. Risikoen omfatter også omdømme- eller renommérisiko som er risikoen knyttet til økte tap, reduserte inntekter og /eller økte kostnader som en følge av at bankens renommé har blitt skadet.

6.7.2. Vurdering av risiko

Konsernet har god kontroll på virkningen av foreslåtte regelendringer mht bl.a. kapitaldekning og likviditetskrav. Konkurransesituasjonen følges nøye og tilpasninger foretas fortløpende. Virkninger av konjunktursvingningene har banken liten kontroll på, utover gjennom stresstester å kvantifisere mulige effekter av ulike scenarier.

Forretningsrisikoen vurderes som lav.

6.7.3. Styring og kontroll

Konsernets resultater, balanse og nøkkeltall blir fulgt opp gjennom månedlig rapportering til konsernledelsen og styret.

Renommérisiko kan være vanskelig å forutse, samtidig som det er utfordrende å etablere gode rutiner og løsninger for å redusere omfanget og konsekvensene av renommérisiko.

Dette ivaretas først og fremst gjennom forhåndsdefinerte kommunikasjonsstrategier hvis enkelthendelser oppstår, samt tydelighet, troverdighet og etterrettelighet i informasjonen som gis av banken. Høy grad av etisk standard og forretningsførsel gjennom år, er også med på å skape trygghet for kunder, samarbeidspartnere og markedet.

6.8. Strategisk risiko

6.8.1. Definisjon

Strategisk risiko er definert som interne forhold hvor den strategiske risiko knytter seg til de strategier, planer og endringer som banken har eller legger opp til.

6.8.2. Vurdering av risiko

Strategisk risiko vurderes som lav.

Det er ikke vedtatt styringsmål for strategisk risiko.

6.8.3. Styring og kontroll

Strategisk risiko styres gjennom prosesser i styret og konsernledelse i forbindelse med implementering og oppfølging av strategiplaner-, drift og forretningsutvikling mht. nye markeder, produkter forretningsområder mv.

6.9. Eierrisiko

6.9.1. Definisjon

Eierrisiko defineres som risiko for at konsernet blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskaper og/eller må tilføre ny egenkapital i disse selskapene.

6.9.2. Vurdering av risiko

Eierrisiko vurderes som lav.

6.9.3. Styring og kontroll

Det er ikke vedtatt styringsmål for eierrisiko.

Ledelse og styrer i datterselskaper blir ivaretatt ihht. Aksjelovens bestemmelser. I flere av selskapene benyttes ledere og/eller ansatte fra konsernet i styret eller i andre funksjoner.

Eventuelle lån til datterselskaper blir medtatt under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Oversikt over datterselskaper fremgår av punkt 3.1.1